

**Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 33 hallituksen
esityksen johdosta laiksi nuorisostaan koulutuksen ja ammatti-
korkeakoulujen kokeiluista**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 15 päivältä tammikuuta 1991 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 320.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina neuvotteleva virkamies Heikki Mäenpää, ylijohtaja Markku Linna, projektipäällikkö Osmo Lampinen ja projektipäällikkö Ulla Numminen opetusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pirkko Ignatius oikeusministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Pentti Puoskari valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Erkki Aho ja toimistopäällikkö Tuomo Häyhä kouluhallituksesta, osastopäällikkö Annette Liljeström ammattikasvatushallituksesta, ammattikasvatustarkastaja Timo Lähdesmäki Mikkelin lääninhallituksesta, rehtori Päiviö Tommila Suomen Korkeakoulujen Rehtorien Neuvostosta, koulutoimenjohtaja Pekka Käppi Jyväskylän kaupungista, rehtori Annikki Lämsä Oulun terveydenhuolto-oppilaitoksesta, rehtori Pentti Puro Kemian kauppapaikallaitoksesta, rehtori Olavi Vailahti Tornion liiketalouden ja tietotekniikan instituutista, Kokkolan koulutuskokeilujen suunnittelujohtoryhmien puheenjohtaja, opetusneuvos Pentti Jokela, rehtori Raimo Järventölä Tampereen ammattioppilaitoksista, projektipäällikkö Marjo-Riitta Närvi Rauman kaupungista, pääsihteeri Tapio Varmola Seinäjoen kaupungista, puheenjohtaja, rehtori Antero Penttilä Suomen Rehtorit ry:stä, osastopäällikkö Aslak Lindström Opettajien Ammattijärjestö OAJ:stä, vs. ammatillisen koulutuksen päällikkö Anneli Manninen Suomen Kaupunkiliitosta, ammattikouluasiain sihteeri Antti Virtanen Suomen Kunnallisliitosta, jaostopäällikkö Margareta Nygård Finlands svenska kommunförbundet, koulutuspäällikkö Seppo Väänänen STTK-järjestöistä, johtaja Rauno Järnala Suomen ammatillisten oppilaitosten liitosta, johtaja Kari Purhonen teollisuuden koulutusvaliokunnasta, työvoima- ja koulutuspoliittinen sihteeri Jari-Pekka Jyrkänne Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:sta, puheenjohtaja Seija Kirvesniemi Suomen Am-

mattiin Opiskelevien Keskusliitto SAKKI ry:stä, puheenjohtaja Pekka Kangas ja hallituksen jäsen Jukka Manninen Suomen Tekniikan Opiskelijain Liitosta, liittohallituksen jäsen Riku Kauppinen Suomen Lukiolaisten Liitosta sekä korkeakoulu- ja tiedepoliittinen sihteeri Timo Ala-Vähälä Suomen ylioppilaskuntien liitosta.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Kajaanin kauppapaikallaitokselta ja Kuopion teknilliseltä oppilaitokselta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista. Kokeilujen tarkoituksena olisi hankkia kokemuksia peruskoulun jälkeisen koulujärjestelmän kehittämistä varten pitäen tavoitteena koulutustason kohottamista, yhteiskunnan ja työelämän uusien tieto- ja taitotarpeiden tyydyttämistä, yksilöllisten opintokokonaisuuksien muodostamista ja koulutusmahdollisuuksien monipuolistamista. Tähän pyrittäisiin erityisesti eri koulu- ja oppilaitosmuotojen yhteistoiminnalla ja avaamalla mahdollisuudet opintojen muodostamiselle yli oppilaitosrajojen.

Kokeilutoimintaan sovellettaisiin ensisijaisesti ammatillisia oppilaitoksia ja lukiota koskevia voimassa olevia säännöksiä. Lakiehdotukseen sisältyy vain kokeilujen edellyttämät välttämättömät säännökset.

Nuorisostaan koulutuskokeilun toiminta-ajatuksena olisi etenkin ammatillisten oppilaitosten ja lukion yhteistyöllä tarjota peruskoulun päättävälle nuorisolle nykyistä monipuolisemmat mahdollisuudet suorittaa ammatillinen tutkinto ja ylioppilastutkintoon johtava lukion oppimäärä sekä niin ikään ammatillisesta ja lukio-opinnoista sekä mahdollisesta työharjoittelusta yhdistelmäopintoina muodostuva uusi nuorisostaan tutkinto, jota nimitettäisiin yhdistelmäopinnoiksi. Koulutuksen laajuus

edellyttäisi 2—4 lukuvuoden täystoimisia opintoja.

Ammattikorkeakoulukokeilun toiminta-ajatuksena olisi ensisijaisesti useamman ammatillisen oppilaitoksen yhteistyöllä kohottaa opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen tasoa muodostamalla nämä opinnot nuorisostaan koulutuksen pohjalta ammattikorkeakoulututkintoihin johtaviksi koulutusohjelmiksi. Ammattikorkeakoulututkinnot määriteltäisiin korkeakoulututkinnoiksi. Ammattikorkeakoulututkinnon laajuus edellyttäisi 3—4 lukuvuoden täystoimisia opintoja.

Esityksen mukaan kokeiluun osallistuvat oppilaitokset muodostaisivat yhteistoimintayksikön, jonka toiminnan perusteista oppilaitosten ylläpitäjät tekevät yhteistoimintasopimuksen. Tällä kokeiluyksiköllä olisi ylimpänä hallintoelimenä johtoryhmä. Ammattikorkeakoulukokeilua harjoittavassa kokeiluyksikössä, jota kutsuttaisiin väliaikaiseksi ammattikorkeakouluksi, olisi lisäksi johtava rehtori, opettajakunta ja oppilaskunta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kokeiluluvan myöntäisi valtioneuvosto. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991.

Valiokunnan kannanotot

Yleistä

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta katsoo, että hallituksen esitykseen sisältyvien ehdotusten tavoitteet ovat oikeat. Tarkoituksena on oppilaitosten yhteistyöllä poistaa peruskoulun jälkeisen koulutuksen epäkohtia, kehittää koulutusta sen tason kohottamiseksi, joustavien ja yksilöllisten valinnanmahdollisuuksien lisäämiseksi ja koulutusmahdollisuuksien monipuolistamiseksi sekä koulutusjärjestelmän toimintakyvyn parantamiseksi. Kokeilujen toteuttamisella lisätään opiskelijoiden valinnanmahdollisuuksia ja parannetaan lukion sekä erityisesti ammatillisten oppilaitosten vetovoimaisuutta.

Nuorisostaan koulutuskokeilut

Valiokunta korostaa sitä, että nuorisostaan koulutuskokeilujen päämääränä tulee olla keskiasteen rinnakkaisten koulumuotojen, ammattikoulujen ja lukioiden sekä opistoasteen ammatillisen koulutuksen järjestelmän kehittäminen monipuoliseksi ja korkeatasoiseksi nuorisolle koulutusvaihtoehtoja tarjoavaksi koulutukseksi siten, että itsenäisten koulujen yksilöllisyys ja erityispiirteet voivat myönteisesti kehittyä ja kilpailu eri koulumuotojen ja oppilaitosten välillä voi edistää koulutuksen laadun jatkuvaa kehittämistä.

Viitaten eduskunnan vastaukseen valtioneuvoston selonteosta koskien Suomen koulutusjärjestelmää, koulutuksen tasoa ja kehittämislinjoja valiokunta edellyttää, että nuorisostaan koulutuksen kokeiluilla tulee pyrkiä hankimaan tietoa keskiasteen tutkintojen, opetuksen ja opiskelun kehittämiseksi. Tämän vuoksi kokeilut tulee toteuttaa siten, että niillä pyritään etsimään nuorisostaan soveltuvia tutkintorakenteita aloille, joilla on siihen selvää tarvetta. Valiokunta toistaa eduskunnan aikaisemman kannanoton, että ns. nuorisokouluun ei kokeiluissa pyritä. Nuorisostaan kokeilussa pääpaino asetetaan ammattitaitoon tähtäävän ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkintoon johtavan lukion oppimäärän monipuolistamiseen niin, että näihin opintoihin voidaan sisällyttää myös toisen koulumuodon opintoja. Tämän lisäksi voidaan kokeilla myös uusia opintojen yhdistelmiä ja uudentyyppisiä tutkintoja, jotka voivat muodostua ammatillisista ja lukio-opinnoista sekä myös työharjoittelusta.

Valiokunta edellyttää, että ylioppilastutkinnon asema turvataan. Ylioppilastutkinto ja eräät ylemmät ammatilliset tutkinnot antaisivat sellaisenaan yleisen korkeakoulukelpoisuuden, johon sisältyy myös ammattikorkeakoulukelpoisuus.

Valiokunta edellyttää selvitetäväksi myös, miten nuorisostaan uudistus onnistutetaan toteuttamaan sellaisilla paikkakunnilla, missä nyt toimii vain lukio tai ammatillinen oppilaitos. Valiokunta edellyttää, että kokeilussa huolehditaan samanaikaisesti myös koulutuksen alueellisen tasa-arvoisuuden lisäämisestä.

Ammattikorkeakoulukokeilut

Valiokunta kannattaa ammattikorkeakoulukokeilun aloittamista niillä aloilla, joilla on selvä tarve tällaiseen korkeakoulumuotoon osoitettavissa. Vasta ammattikorkeakoulujen kokeiluvaiheen jälkeen on riittävät edellytykset arvioida, missä laajuudessa opistoasteen koulutus on tarpeen kehittää ammattikorkeakoulutason koulutukseksi.

Valiokunta korostaa sitä, että ammattikorkeakoulun tavoitteena on oltava korkeakoulutasoon kuuluva opetus. Hallituksen esityksen mukaan ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto. Valiokunta korostaa sitä, että nopeasti tulee pyrkiä kehittämään väliaikaisten ammattikorkeakoulujen opetuksen taso sellaiseksi, että kokeilulain säännös voi myös käytännössä toteutua. Tämä edellyttää, että ammattikorkeakoulun opettajien pätevyystaso on riittävä. Ammattiaineiden opettajia lukuun ottamatta opettajilla tulee olla korkeakoulututkinto ja opettajistossa tutkijakoulutuksen saaneita opettajia.

Yksityiskohtaiset perustelut

Johtolause: Valiokunta on lisännyt lakiehdotukseen johtolauseen.

4 §. Lakiehdotuksen 4 §:n 3 momentin mukaan, jos väliaikainen ammattikorkeakoulu muodostuu yhdestä oppilaitoksesta, on sen ylläpitäjän laadittava selvitys niistä seikoista, jotka eri ylläpitäjien kesken selvitetään yhteistoimintasopimuksessa. Sekä nuorisoasteen kokeilussa että ammattikorkeakoulukokeilussa voi kokeiluyksikkö muodostua saman ylläpitäjän useammasta oppilaitoksesta. Tällaisessa tapauksessa ei luonnollisestikaan tehdä yhteistoimintasopimusta. Sen vuoksi valiokunta katsoo, että 4 §:n 3 momenttia tulisi täydentää siten, että kokeiluyksikön muodostuessa saman ylläpitäjän useasta oppilaitoksesta tulisi tehdä 3 momentin tarkoittama selvitys kokeilun järjestelyistä ja eräistä muista seikoista.

5 §. Lakiehdotuksen mukaan kokeiluluvan myöntää valtioneuvosto asianomaisten oppilaitosten ylläpitäjien hakemuksesta. Valtioneuvoston myöntäessä kokeilulupia valiokunnan mielestä keskeisenä perusteena tulee olla koulutuksen laatuvaatimuksien huomioon ottaminen. Merkittävänä laatuvaatimuksena valiokunta pitää kokeilun onnistumisen kannalta

opettajakunnan riittävää pätevyystasoa. Vaikka väliaikaisessa kokeiluvaiheessa opinnot järjestetään pääosin oppilaitosten nykyisin opettajavoimin, tulee viipymättä ryhtyä opettajakunnan ammattitaitotason kohottamiseen. Valiokunta korostaa sitä, että kokeiluvaiheessa on kiinnitettävä erityistä huomiota opettajien mahdollisuuteen pätevöityä täydennyskoulutuksen avulla. Valiokunta pitää tärkeänä, että tätä varten varataan valtion tulo- ja menoarvioon riittävät määrärahat. Valiokunta edellyttää, että kokeiluluvan voivat saada myös sellaiset kokeiluyksiköt, jotka eivät ole toistaiseksi saaneet opetusministeriön antamaa jatkosuunnittelukehotusta.

9 §. Lakiehdotuksen 9 §:n mukaan väliaikaisen ammattikorkeakoulun opettajakuntaan kuuluvat asianomaisen oppilaitoksen rehtorit ja johtosäännössä tarkemmin määrättyllä tavalla kokeiluopetusta antavat opettajat. Säännösehdotuksessa ei ole erikseen säädetty apulaisrehtorin ja aikuiskoulutus- tai kurssiosaston johtajan kuulumisesta opettajakuntaan. Heidän osallistumisensa kokeilutoimintaan riippuu siitä, miten kokeilutoiminta järjestetään väliaikaisessa ammattikorkeakoulussa. Hallituksen esityksen perusteluissa ei ole asiaa tarkasteltu. Sen vuoksi ja koska apulaisrehtorit sekä aikuiskoulutus- ja kurssiosaston johtajat voidaan lukea opettajiksi, valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että opettajakunnan koostumusta johtosäännössä määrättäessä ratkaistaisiin myös apulaisrehtorien sekä aikuiskoulutus- ja kurssiosaston johtajien kuuluminen opettajakuntaan.

12 §. Nuorisoasteen koulutuskokeilujen tutkintojen antama jatko-opintokelpoisuus on opiskelevan nuorison kannalta yksi peruskysymys. Ammatillisen tutkinnon ja yhdistelmäopintojen kohdalla jatko-opintokelpoisuuskysymys jää laissa hallituksen esittämässä muodossa osin ratkaisematta ja opetusministeriön päätöksen varaan. Valiokunta pitää tarpeellisenä, että ratkaistaessa laissa avoimeksi jääneitä kysymyksiä pyritään mahdollisimman selkeään ja yksinkertaiseen järjestelmään. Valiokunta pitää tärkeänä yhdistelmäopintojen tason kehittämistä sellaiseksi, että nämä opinnot valinneilla nuorilla on mahdollisimman laaja-alaiset jatko-opintomahdollisuudet.

13 §. Valiokunta katsoo, että opetusministeriön päättäessä 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöksessä siitä, mitä opintoja sisältyy lukion vähimmäisoppimäärään rinnastettaviin

opintoihin jatko-opintojen kannalta keskeisissä aineissa, lähtökohtana on oltava lukion koulutustason turvaaminen. Valiokunta edellyttää, että lukion vähimmäisoppimäärään rinnastettaviin opintoihin sisältyvät opiskelijan jatko-opintojen kannalta välttämättömät välineaineet.

14 §. Pykälä sisältää säännökset opinnoista ammattikorkeakoulukokeiluissa. Valiokunta katsoo, että opetuksen tukeutumiseksi tieteellisesti hyväksyttävään tutkimukseen on ammattikorkeakouluilta vaadittava kiinteää yhteistyötä alan yliopiston tai tiedekorkeakoulun kanssa. Tämän vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että yliopistoille ja korkeakouluille taataan riittävät edellytykset tukea ja toimia yhteistyössä väliaikaisten ammattikorkeakoulujen kanssa.

16 §. Pykälän mukaan kokeilukoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden ottamisen perusteista säädetään asetuksella ja määrätään sen nojalla tarvittaessa opetusministeriön päätöksellä. Valiokunta korostaa sitä, että kokeilupilaitoksissa nuorisoasteen koulutuskokeiluissa on opiskelijoilla oltava mahdollisuus suorittaa ammatillinen tutkinto ja lukion oppimäärä myös nykyisten tuntijakojen ja lukusuunnitelmien mukaisesti.

17 §. Pykälän mukaan opetusministeriö voi päättää kokeilukoulutuksen voimavarojen ohjaamisesta valtion tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen osoitettujen erillisten määrärahojen rajoissa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että koulutuskokeiluihin, joihin ryhdytään, on osoitettava riittävät voimavarat kokeilun toteuttamiseksi sen tarkoitusten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan johtoryhmä päättää kokeiluyksikön oppilaitosten voimavarojen käyttämisestä asetuksella tarkemmin säädettyä tavoin. Valiokunta pitää tärkeänä kokeiluyksiköiden oppilaitosten pysyvän toiminnan mukaisten hallintoelinten toimivallan turvaamista. Ylläpitäjien tulisi voida johtosäännössä mahdollisimman itsenäisesti määritellä johtoryhmän toimivalta voimavarojen käytös-

sä. Sen vuoksi valiokunta pitää tärkeänä, ettei asetuksen säännöksillä tätä mahdollisuutta estetä.

25 §. Säännös koskee kokeiluyksikön yhteistyötä sen ulkopuolisten oppilaitosten kanssa. Pykälän mukaan kokeilukoulutuksen tutkimisissa voidaan lukea hyväksi opintoja muun muassa muusta kuin kokeiluyksikköön kuuluvasta ammatillisesta oppilaitoksesta ja lukiosta. Koska lakiehdotuksen 20 §:ssä vain ammatillisista peruskoulutusta järjestävät kansanopistot, musiikkioppilaitokset ja urheiluopistot on rinnastettu ammatilliseen oppilaitokseen, jäävät kaikki muut kansanopistot, musiikkioppilaitokset ja urheiluopistot myös 25 §:ssä tarkoitettujen yhteistyötahojen ulkopuolelle. Valiokunnan mielestä tämä ei ole tarkoituksenmukaista eikä myöskään johdonmukaista ottaen huomioon, että yhteistyötahoina säännösehdoituksen mukaan ovat muun muassa kansalais- ja työväenopistot. Sen vuoksi valiokunta esittää muutosta 25 §:ään.

28 §. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että laki säädettäisiin olemaan voimassa pysyvänä lakina. Koska kysymyksessä on kokeilulaki, valiokunta katsoo, että sen tulisi olla määräaikainen. Jotta kokeilusta voidaan saada riittävät kokemukset, lain voimassaoloajan tulisi kuitenkin olla riittävän pitkä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että laki olisi voimassa vuoden 1999 loppuun. Mikäli pysyvistä ratkaisuista ei voida tämän lain voimassaollessa päättää niin lain voimassaoloaikaa tulisi voida pidentää.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että laki tulisi voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991. Ottaen huomioon hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn ajankohdan, valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen päivää koskevan kohdan jättämistä auki.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Yhteistoimintasopimus

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Jos kokeiluyksikön oppilaitoksilla on sama ylläpitäjä tai jos väliaikainen ammattikorkeakoulu muodostuu yhdestä oppilaitoksesta, on (poist.) ylläpitäjän laadittava selvitys, josta 2 momentissa mainitut asiat ilmenevät tarpeellisin osin.

5 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Kokeiluyksikön hallinto

6—11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Opetuksen järjestämisen perusteet

12—16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Voimavarat ja rahoitus

17—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Erinäisiä säännöksiä

20—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

25 §

Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa

Ammatillisessa tutkinnossa, lukion oppimäärässä ja yhdistelmäopinnoissa sekä ammattikorkeakoulututkinnossa saadaan lukea hyväksi opintoja toisesta kokeiluyksiköstä, muusta kuin kokeiluyksikköön kuuluvasta ammatillisesta oppilaitoksesta ja lukiosta, ammatillisesta aikuiskoulutuskeskuksesta, kansalais- ja työväenopistosta, *kansanopistosta, musiikkioppilaitoksesta, urheiluopistosta* sekä yliopistosta ja korkeakoulusta.

26 ja 27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

28 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan (poist.) päivänä maaliskuuta 1991 ja on voimassa vuoden 1999 loppuun.

(2 ja 3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 5 päivänä helmikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Pystynen, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Almgren, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavis-

to, Hacklin, Holvitie, Jääskeläinen, Pohjanoksa, Renko, Rynänen, Tykkyläinen ja Uosukainen sekä varajäsenet Jokinen ja Wasz-Höckert.

Vastalause

Koulutuksen uudistaminen vastaamaan sekä kansalaisen että yhteiskunnan ja työelämän odotuksia edellyttää monipuolista, laaja-alaista ja joustavaa kokeilutoimintaa.

Nyt pyritään hankkimaan kokeilutoiminnalla tietoa ja kokemuksia nuorisosta koulutuksen kehittämiseen sekä ammattikorkeakoulujen perustamiseen. Ne kytkeytyvät läheisesti toisiinsa. Tavoitteena tulee olla luoda kaikille nuorisosta koulutuksen suorittaville mahdollisimman laajat jatko-opintokelpoisuudet.

Valiokunnan enemmistö ei ole itse asiassa halunnut hankkia riittävän monipuolista tietoa opintojen ja tutkintojen kehittämisvaihtoehdoista, vaan on kapeuttanut nuorisosta yhdistelmäopinnot niin, että sellaisenaan niillä ei ilmeisesti tule olemaan yleistä jatko-opintokelpoisuutta edes ammattikorkeakouluun. Vasemmistoliiton valiokuntaryhmä on ehdottanut ja edellyttänyt, että yhdistelmäopintojen perusteet määritellään niin, että opinnot antavat sellaisenaan yleisen ammattikorkeakoulukelpoisuuden.

Lakiesityksen 2 §:n 1 momentin mukaan nuorisosta koulutuskokeilussa mukana olevien oppilaitosten opiskelijoilla on mahdollisuus suorittaa ammatillinen tutkinto, ylioppilastutkintoon johtava lukion oppimäärä tai ammatillisista ja lukio-opinnoista sekä mahdollisesta työharjoittelusta yhdistelmäopintoina muodostuva nuorisosta tutkinto (yhdistelmäopinnot). Lakiesityksen 12 §:n 2 momentin mukaan yhdistelmäopintojen perusteet on määrättävä siten, että opinnot antavat niiden sisällöstä riippuen sellaisenaan tai täydennettynä eriasteisen jatko-opintokelpoisuuden.

Yhdistelmäopintojen tuloksena syntyvä nuorisosta tutkinto olisi ollut syytä määritellä laissa suoraan yhdistelmäututkinnoksi eikä käyttää lakitekstissä outoa monimutkaista kiertoilmaisua. Tätä tärkeämpää olisi kuitenkin ollut, että yhdistelmäopinnot alun perin olisi määritelty sellaisenaan antamaan yleisen ammattikorkeakoulukelpoisuuden. Kun lakiesityksen 12 §:n 2 momentissa mainittu erittäin epämääräinen ilmaisu ”eriasteisesta jatko-opintokel-

poisuudesta” yhdistetään ajatuksellisesti 13 §:n 1 momentin toteamukseen, jonka mukaan ”amatillinen tutkinto ja yhdistelmäopinnot antavat opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen opintoihin saman kelpoisuuden kuin koulustaasteen ammatillinen tutkinto”, voitaneen olettaa, että yhdistelmäopinnot *ilman lisäopintoja* tullaan opetusministeriön toimesta määrittelemään vain alakohtaisen ammattikorkeakoulukelpoisuuden antavaksi. Käytännössä tulee olemaan vaikea määritellä, mille alalle yhdistelmäopinnot kelpoisuuden antaisivat. Lisäksi yhdistelmätutkintojen alkuperäisenä tarkoituksena oli vastata yhteiskunnan ja työelämän tuleviin muutoksiin ja laaja-alaisuuteen tarpeisiin eikä niinkään jonkin nykyisen kapealaisen ammatilohkon vaatimuksiin.

Kun yhdistelmäopinnot antaisivat lakiesityksen 13 §:n 2 momentin mukaan saman jatko-opintokelpoisuuden kuin lukion oppimäärä, edellyttäen, että opintoihin sisältyvät lukion vähimmäisoppimäärään rinnastettavat opinnot jatko-opintojen kannalta keskeisissä aineissa, osoittaa se, että nuorisosta koulutusta jatkossa tullaan kehittämään rinnakkaiskoulutyyppisenä koulutusasteena ja liiaksi lukion ehdoin. Kokeilussa pitäisi voida kehittää myös itsenäisempiä ratkaisumahdollisuuksia tutkintojen sisällöiksi ja jatko-opintokelpoisuuksien määrittelemiseksi.

Yleensäkin nuorisosta koulutuskokeilussa lakiesityksen mahdollistamat tutkintomallit, jotka puolestaan sanelevat pitkälti koulutuksen sisällöt, olisi voitu määritellä väljemmin. Lakiesityksen konkreettinen sisältö viittaa siihen suuntaan, että vaikka nykyisiä koulutuksen umpiperiä on jonkin verran yritetty lieventää, kokeilututkinnot tulevat muodostumaan liian suljetuiksi ja putkimaisiksi. Tämän johdosta on odotettavissa, että koulutuspituudet entisestään kasvavat. Koulutusjärjestelmän rationalisointi ja opiskelijoiden mahdollisuuksien tosiasiallinen lisääminen olisivat edellyttäneet kokeiluissa nuorisosta tutkintojen ennakko-luulotonta kokonaistarkastelua ja uudelleenarviointia.

Helsingissä 5 päivänä helmikuuta 1991

Heli Astala

Anna-Liisa Jokinen